

Politik Bilim

Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikası var mı? (4)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Dokuzuncu Kalkınma Plânı Stratejisi'ne göz atmıştık; şimdi **Plân**'ın kendisine bakalım. Aslında, geçen haftaki yazım yayımlanmadan önce, aynı konuda İnönü Üniversitesi'nde yaptığım sunuşu okuyan bir dost uyarılmıştı; “**Strateji** konusunda söylediklerin doğru da; **Plân Taslağı** da DPT'nin web sitesine kondu; bir de ona baksan. Çünkü, Taslak bilim ve teknoloji konusunda daha iyi bir yol çiziyor.” Bu uyarıya kulak misafiri olan bir başka dost da şunu demişti: “Yâhu, bu kalkınma plânlarının zâten uygulandığı yok; siz niye hâlâ ciddiye alıp da bunlarla uğraşıyorsunuz!” Ne yapalım, biz öyle görmüşüz; devlet/hükümet bir şey yaptığı zaman bunu ciddiye almak; aklımız erdiği kadarıyla da konuya ilişkin görüşlerimizi söylemek istiyoruz.

Lâfı uzattım; o dostun sözünü ettiği Taslak 28 Haziran'da TBMM tarafından onaylandı. Onun için, Strateji'sinden sonra Plân'ın kendisine de bakmak zâten farz oldu.

Gerçekten, **Plân Stratejisi** ile **Plân** arasında, konumuz açısından bazı farklılıklar var! Örnek vereyim: Anımsayacaksınız, Plân Strateji'sinde Türkiye için öngörülen herhangi bir ‘öncelikli alan’ bulunmadığına işaretlerle; bilim ve teknolojide öncelik gözetmeden, yâni ehemmi mühimden ayırıp ‘**ehem**’ üzerinde odaklanmadan, kaynakları sınırlı olan bir ülkede, bilim ve teknolojideki büyük açığı kapatarak öngörülen amaçlara ulaşmanın mümkün olmayacağını anlatmak istemiştim.

İlginçtir; Strateji'de olmayan ‘öncelikli alanlara odaklanma’ yaklaşımı Plân'da bir ölçüde var; ve öncelik verilecek teknoloji alanları sayılmış! Sayılan alanlar tartışılabilir; hâttâ bunlar alt alta yazılsa, öncelik verilmeyen alan pek kalmamış değerlendirmesi de yapılabilir. Örneğin, “savunma teknolojileri” öncelikli alanlar içinde sayılmış. İlk bakışta çok doğruymuş gibi geliyor; ama, sormak gerekir: Savunma amacıyla kullanılmayan teknoloji var mı? Her ne ise, Plân'da hiç olmazsa bir **önceliklendirme** niyeti var.

Teknolojiyi doğrudan yabancı yatırımlar yoluyla edinme meselesinde de, örnek olarak verdiğim iki ifadeden “**Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması**” ile ilgili olanda düzeltme yapıldığı ve “yerli inovasyon kapasitesinin” yaratılmasında daha akılcı tedbirler öngörüldüğü görülüyor.

Bunlar iyi de, o zaman, Bakanlar Kurulu'nun onayladığı o stratejiyi kim hazırladı; ya da o strateji esas idiyse, TBMM tarafından onaylanan bu plânı hazırlayan kim? Bu karışık durumu bir kenara yazıp, dört haftadır başlık olarak kullandığım sorunun yanıtını artık netleştirelim:

Eğer, ülkemizde, şu anda herhangi bir bilim ve teknoloji stratejisi, politikası; örneğin, Vizyon 2023 yürürlükte olsaydı, önce Plân Stratejisi'nde buna ilişkin bir değerlendirme yapılır; ya “ilk sonuçlar başarılı; yola devam...”; ya “eksikleri ortaya çıktı; tamamlayıcı önlemlerimiz bu...”, ya da “yanlıştı, değiştirdik; yenisi bu...” denirdi. Denmiyor. Diyeceksiniz ki, Plân Stratejisi, her nasılsa, pek fazla ciddiye alınmadan hazırlanmış; onu geç. Peki ama, bilim ve teknoloji ile ilgili olarak Plân'ın kendisinde de, geçmişe yönelik benzer bir çözümleme yok. Evet, bilim ve teknoloji alanındaki bazı uygulamalardan söz ediliyor; ama, bu uygulamalar, sistemik bütünlük, uzun vâdeli bakış açısı ve siyasî kararlılığı içeren belli bir stratejinin, politikanın delili sayılamayacak kadar sıradan...

Açıkça şu ortaya çıkıyor: Türkiye'nin bugün izlediği doğru dürüst bir bilim ve teknoloji stratejisi, politikası yok. Yarının dünyasında az çok iddiası olan bütün ülkelerin ulusal bilim ve teknoloji politikaları varken ve bu politikalar gündemlerinde baş yeri tutarken, demek, ülkemizin geçtiğimiz yıllarda böylesi bir gereksinimi olmamış! Dünü, bugünü bir yana bırakalım; bundan sonra Türkiye'nin bir bilim ve teknoloji politikası olacak mı? Dokuzuncu Kalkınma Plânı'na gelecek haftadan itibaren bir de o gözle bakalım.

CBT, 21 Temmuz 2006